

Boverkets författningssamling

BFS 2013:xx
RIV 1

Boverkets allmänna råd (2013:xx) om rivningsavfall;

Utkom från trycket
den 0 månad 2013

beslutade den 0 månad 2013.

Detta är allmänna råd till 10 kap. 6 § 5 och 6, 11 § 1 och 18 § första stycket 2 plan- och bygglagen (2010:900).

De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i ovan nämnda författningar och anger hur någon lämpligen kan eller bör handla för att uppfylla föreskrifterna.

De allmänna råden kan även innehålla vissa förklarande eller redaktionella upplysningar.

De allmänna råden föregås av texten *Allmänt råd* och är tryckta med mindre och indragen text.

Till plan- och bygglagen (2010:900)

Uppgifter i kontrollplan om rivningsavfall

10 kap. 6 § 5

Allmänt råd

En materialinventering, som görs för att få uppgifter om vilket farligt avfall som rivningsåtgärder kan ge upphov till, bör genomföras genom en inventering på plats i byggnaden om det inte är uppenbart onödigt. Inventeringen bör utföras av någon som har god kunskap och erfarenhet inom området. Den bör inte ske tidigare än tre år före den tidpunkt då kontrollplanen inges till byggnadsnämnden.

I kontrollplanen bör det anges vilket material som vid rivningsåtgärderna kan ge upphov till farligt avfall, bedömd mängd eller omfattning för varje avfallsslag samt var i byggnaden dessa material finns.

Som avfallsslag räknas de olika typer av avfall som anges i bilaga 4 till avfallsförordningen (2011:927). I avfallsförordningen anges även vad som utgör farligt avfall.

10 kap. 6 § 6

Allmänt råd

I kontrollplanen bör, i relevanta delar, anges följande:

- I vilka avfallsslag farligt avfall kommer att sorteras.
- I vilka avfallsslag annat avfall kommer att sorteras.
- I vilken utsträckning sorteringen kommer att ske genom källsortering på arbetsplatsen respektive genom eftersortering.
- Hur de olika avfallsslagen kommer att hanteras, dvs. om de ska bli föremål för materialåtervinning, energiutvinning eller deponering.
- Om särskilda skyddsåtgärder behöver iakttas vid rivningsåtgärderna med hänsyn till risk för skador på människor, djur eller växter, t.ex. vid hantering av material som innehåller asbest eller PCB.
- Om särskilda skyddsåtgärder behöver vidtas för att avlägsna och oskadliggöra virkesförstörande insekter, annan ohyra eller hussvamp.

Kontrollansvarigas ansvar vid inventering

10 kap. 11 § 1

Allmänt råd

I de fall inventeringen av farligt avfall och annat avfall sker genom inventering på plats i byggnaden bör den kontrollansvarige ta ställning till om han eller hon behöver närvara vid denna. Om den kontrollansvarige bedömer att den fysiska inventeringen i byggnaden kommer att utföras av en person med god kunskap och erfarenhet inom området behöver den kontrollansvarige inte delta.

Handlingar till underlag för tekniskt samråd

10 kap. 18 § första stycket 2

Allmänt råd

Av de tekniska handlingar som lämnas till byggnadsnämnden och som avser rivningsåtgärder bör, i relevanta delar, framgå

- byggnadstyp och byggnadens storlek, läge och ålder,
- huvudsaklig nuvarande och tidigare användning,
- tillbyggnader, andra utförda större underhålls- eller reparationsåtgärder med materialbyte samt

- byggnadens grundläggning och bärande konstruktion i övrigt.

De tekniska handlingarna bör i tillräcklig utsträckning kompletteras med ritningar eller fotografier.

Dokumentation från sådan inventering som har utgjort underlag för kontrollplanen och som anger förekomst av farligt avfall samt annat avfall bör lämnas till byggnadsnämnden tillsammans med kontrollplanen. Resultaten av provningar och analyser som har gjorts bör redovisas.

Dessa allmänna råd gäller från och med den xx månad 2013.

På Boverkets vägnar

FÖRNAMN EFTERNAMN

Förnamn Efternamn

Konsekvensutredning – Boverkets allmänna råd om rivningsavfall

Remissversion 130603

REMISS

Boverket juni 2013

Sammanfattning

I den tidigare gällande plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, fanns det ett särskilt kontrollsystem för rivningsåtgärder. Boverket har tidigare gett ut en handbok som bland annat innehöll allmänna råd till ledning för tolkningen av ÄPBL:s regler om rivning och rivningsavfall.

Den nu gällande plan- och bygglagen (2010:900), PBL, är i detta avseende uppbyggd på ett annat sätt. Den innehåller inte något separat kontrollsystem för rivningsåtgärder, utan lagens generella kontrollsystem med kontrollplaner, kontrollansvariga, tekniskt samråd etc. gäller även för sådana åtgärder.

Med de nu föreslagna allmänna råden avser Boverket att ge vägledning för tolkningen av PBL i frågor om rivningsavfall.

Problembeskrivning och syftet med de föreslagna allmänna råden

Bakgrund

Vid rivningsåtgärder uppkommer som regel alltid avfall av olika slag. De regler som i sak styr hur detta avfall ska hanteras återfinns i miljölagstiftningen. Vissa rivningsåtgärder är av sådan art att de medför krav på lov från kommunen eller anmälan till kommunen enligt plan- och bygglagstiftningen. För de fallen innehåller den lagstiftningen regler om kontroll av avfallshanteringen.

Denna konsekvensutredning avser nya allmänna råd till reglerna om kontrollsystem m.m. i plan- och bygglagstiftningen.

Äldre regler

Lagstiftning

Fram till den 2 maj 2011 gällde ÄPBL. För rivning krävdes då under vissa förhållanden rivningslov enligt 8 kap. 8 § ÄPBL. Dessutom krävdes för vissa fall av rivning att en rivningsanmälan skulle inges till byggnadsnämnden, 9 kap. 2 § ÄPBL. Till rivningsanmälan skulle bifogas en rivningsplan med uppgifter om hur rivningsmaterialet skulle hanteras, 9 kap. 4 § ÄPBL. I de fall rivningsplan krävdes fick rivningsarbetena inte påbörjas förrän byggnadsnämnden hade godkänt planen.

För de rivningar som krävde rivningsplan föreskrevs vidare att det skulle finnas en eller flera kvalitetsansvariga som utsågs av byggherren, 9 kap. 13 § ÄPBL. Den kvalitetsansvarige, som antingen skulle vara certifierad av ett ackrediterat certifieringsorgan eller godkänd av byggnadsnämnden för det aktuella rivningsprojektet, hade till uppgift att se till att rivningsplanen följdes.

Boverkets allmänna råd

År 1995 utgav Boverket handboken *Boken om lov, tillsyn och kontroll, allmänna råd 1995:3*, som ändrades senast år 2004. Handboken innehöll både vägledningstexter och allmänna råd.

Rivning behandlades i bokens avsnitt 7.10, som förutom vägledningstexter innehöll ett antal allmänna råd. De senare gällde rivningsanmälnans form och innehåll, rivningsplanens innehåll, protokoll och checklistor till underlag för rivningsplanen, de kvalitetsansvarigas kvalifikationer samt hantering av situationen då det uppstod förhållanden som föranledde ändringar i förhållande till rivningsplanen.

De allmänna råden har inte upphävts men får nu betraktas som obsoleta eftersom de utgör allmänna råd till ÄPBL, som upphävdes år 2011.

Gällande regler

Plan- och bygglagen

Den 2 maj 2011 trädde PBL, i kraft. I fråga om rivningsåtgärder skiljer den sig från ÄPBL på så vis att den inte innehåller något separat kontrollsystem för sådana åtgärder utan låter dessa omfattas av samma kontrollsystem som gäller för byggåtgärder.

För nybyggnad, tillbyggnad och vissa andra ändringar av byggnader krävs bygglov, och för rivning krävs i vissa fall rivningslov, 9 kap. 2 och 10 §§ PBL. För somliga åtgärder som inte kräver bygglov eller rivningslov fordras i stället att en anmälan görs till byggnadsnämnden enligt 6 kap. 5 § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF.

De åtgärder som kräver antingen bygglov, rivningslov eller anmälan omfattas av kontrollsystemet i 10 kap. PBL. Detta kontrollsystem innehåller ett antal bestämmelser som specifikt avser rivningsåtgärder¹. Det ankommer på byggherren att ta fram en plan för rivningsåtgärden, en s.k. kontrollplan, 10 kap. 6 § PBL. Denna ska bland annat innehålla uppgifter om vilket farligt avfall som rivningsåtgärder kan ge upphov till och hur farligt avfall ska tas om hand. Av 10 kap. 18 § PBL följer dock att byggnadsnämnden, i fråga om rivningsåtgärder, i ett enskilt fall får besluta att det inte behövs någon kontrollplan.

För att genomföra de kontroller som anges i kontrollplanen ska det finnas en eller flera kontrollansvariga, 10 kap. 9 § PBL. Bland de kontrollansvarigas uppgifter ingår bland annat att biträda byggherren med att upprätta ett förslag till kontrollplan samt att, i fråga om rivningsåtgärder, biträda vid inventeringen av farligt avfall och annat avfall. Av 10 kap. 10 § PBL och 7 kap. 5 § första stycket 7 PBF följer dock att det för vissa rivningsåtgärder inte behöver finnas någon kontrollansvarig.

Vidare gäller för sådana åtgärder som kräver bygglov, rivningslov eller anmälan att byggnadsnämnden i vissa fall ska kalla byggherren och den kontrollansvarige till ett tekniskt samråd, 10 kap. 14 § PBL. Detta gäller om det krävs en kontrollansvarig, om sådant samråd inte är uppenbart obehövligt eller om byggherren har begärt att samråd ska hållas. Vid

¹ Med begreppet rivningsåtgärder avses dels rivning, som innebär att man helt tar bort en byggnad eller en del av en byggnad, dvs. även stommen, dels ändringar av byggnader som innefattar moment av utrivning.

det tekniska samrådet ska ett flertal frågor behandlas, 10 kap. 19 § PBL. Bland annat ska man, om det är fråga om en rivningsåtgärd, vid det tekniska samrådet gå igenom hur förekomsten av tänkbart farligt avfall har inventerats.

Plan- och byggförordningen

För de åtgärder som omfattas av krav på anmälan enligt 6 kap. 5 § PBF finns en skyldighet att, i samband med anmälan av vissa åtgärder, ange om det kan antas uppkomma rivningsmaterial som innehåller sådant farligt avfall som avses i PBL eller i miljöbalken.

Boverkets allmänna råd

Boverket har inte gett ut några allmänna råd till de bestämmelser i PBL och PBF som avser avfall vid rivningsåtgärder och som nämns i föregående stycken.

Behov av ny reglering

Som framgår ovan medförde 2010 års PBL betydande regeländringar i fråga om hantering av avfall vid rivningsåtgärder. Det särskilda kontrollsystem som fanns för rivningsåtgärder avskaffades, och i stället kom sådana åtgärder att omfattas av lagens generella kontrollsystem. Rättsinstituten rivningsanmälan, rivningsplan och kvalitetsansvarig, som förekom i 1987 års PBL, avskaffades. De allmänna råd i fråga om rivning som Boverket utgav i den ovan nämnda *Boken om lov, tillsyn och kontroll* utgör allmänna råd till bestämmelserna i 1987 års PBL och är kopplade till de begrepp som användes i den lagen.

Det förhållandet att PBL föreskriver ett annat kontrollsystem för rivningsavfall än ÄPBL kan antas medföra osäkerhet hos dem som har att tillämpa reglerna både om hur de nya reglerna ska tolkas och om i vilken utsträckning Boverkets allmänna råd till ÄPBL:s regler fortfarande kan och bör tillämpas. Det finns därför ett behov av att Boverket utfärdar nya allmänna råd till de ovan behandlade, nu gällande reglerna.

Kommentarer till författningsförslaget

Allmänt råd till 10 kap. 6 § 5 PBL

Det allmänna rådet till 10 kap. 6 § 5 PBL syftar till att tydliggöra att en inventering av rivningsavfall ska ske, något som i lagtexten endast framgår indirekt av 10 kap. 11 § PBL. Begreppet inventering kan tolkas så att det inte måste innebära inventering på plats i byggnaden, men genom det allmänna rådet klargörs att en sådan normalt måste göras för att det ska vara möjligt att utreda vilket farligt avfall som rivningsåtgärderna kan ge upphov till. Genom schablonmässiga inventeringar utifrån ritningar m.m. är det normalt svårt att få fram kvalificerade uppgifter om vilket farligt avfall som förutses uppkomma vid rivningsåtgärder.

I det allmänna rådet klargörs även att inventeringen på plats i byggnaden bör genomföras av någon som har god kunskap och erfarenhet inom området. Detta kan i vissa fall vara byggherren själv, eller en hos byggherren verksam person, men om sådan kunskap saknas hos byggher-

ren bör en person med relevant kompetens anlitas externt. Inget hindrar att det är samma person som kommer att vara kontrollansvarig.

För att uppgifterna i kontrollplanerna om förväntad förekomst av farligt avfall ska vara tillförlitliga bör de grundas på inventeringar av god kvalitet. Tekniska framsteg kan medföra att nyligen gjorda inventeringar i vissa avseenden håller högre kvalitet än inventeringar som har skett för länge sedan. Så kan antas vara fallet till exempel i fråga om inventeringar av PCB. Det framstår därför som angeläget att kontrollplanerna baseras på relativt nyligen genomförda inventeringar. Detta föranleder Boverket att i de allmänna råden ange att inventeringarna inte bör ha skett för långt tillbaka i tiden. Boverket finner att tre år är en väl avvägd gräns samt att tiden bör räknas från ingivandet av kontrollplanen.

I det allmänna rådet tydliggörs vilka uppgifter som bör lämnas i fråga om vilket avfall som förutses uppkomma. Med uttrycket bedömd mängd eller omfattning avses att uppgiften kan lämnas på olika sätt, t.ex. som en viktangivelse eller som en kvotandel av den totala avfallsmängden.

Syftet med att begära in uppgifter om bedömd mängd eller omfattning är att byggnadsnämnden ska kunna ta ställning till om kontrollplanen på ett tillfredsställande sätt behandlar frågor om hantering av farligt avfall.

Allmänt råd till 10 kap. 6 § 6 PBL

I det allmänna rådet till 10 kap. 6 § 6 PBL klargörs vilka uppgifter som bör lämnas i kontrollplanen i fråga om hur avfallet ska tas om hand. Syftet med det allmänna rådet är att säkerställa att byggnadsnämnden får ett godtagbart underlag för att ta ställning till om kontrollplanen på ett tillfredsställande sätt behandlar frågan om avfallets omhändertagande.

Allmänt råd till 10 kap. 11 § 1 PBL

I 10 kap. 11 § 1 PBL anges att den kontrollansvarige alltid ska biträda vid inventeringen av farligt avfall och annat avfall. Som ovan nämnts bör inventeringen som regel genomföras som en inventering på plats i byggnaden. Lagkravet på den kontrollansvariges biträde innebär dock inte att denne nödvändigtvis måste närvara vid en sådan inventering på plats. Med det allmänna rådet till lagrummet avser Boverket att tydliggöra att den kontrollansvarige har att ta ställning till om han eller hon bör närvara vid inventeringen på plats i byggnaden. Ett exempel på fall då lagens krav på den kontrollansvariges biträde vid inventeringen inte innebär att denne måste närvara vid inventeringen på plats är att en sådan inventering utförs av en särskilt anlitad konsult med relevant kompetens.

Allmänt råd till 10 kap. 18 § första stycket 2 PBL

Av 10 kap. 18 § första stycket PBL följer att byggherren inför det tekniska samrådet ska lämna ett förslag till kontrollplan till byggnadsnämnden samt även vissa s.k. tekniska handlingar som krävs för att nämnden ska kunna pröva frågan om startbesked. Det allmänna rådet till detta lagrum avser att tydliggöra vad dessa tekniska handlingar bör innehålla för att byggnadsnämnden inför meddelandet av startbesked ska, såvitt avser frågan om rivningsavfall, kunna ta ställning till byggherrens förslag till kontrollplan. Om byggherren till exempel i förslaget till kontrollplan har uppgett att de planerade rivningsåtgärderna kommer att ge upphov till farligt avfall endast i mycket begränsad omfattning, eller att något farligt

avfall över huvud taget inte förväntas uppstå, måste byggnadsnämnden ha underlag för att göra en bedömning av om dessa byggherrens uppgifter är rimliga eller inte innan kontrollplanen kan fastställas.

I fall då rivningsåtgärderna avser endast vissa delar av en byggnad behöver uppgifter inte lämnas för den del av byggnaden som inte berörs av rivningsåtgärderna.

REMISS

Beskrivning av alternativa lösningar som finns för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om några allmänna råd inte kommer till stånd

Vid analys av alternativa lösningar till de nu föreslagna allmänna råden bör först ställas frågan vad som skulle ske om Boverket över huvud taget inte vidtog några åtgärder. Som nämnts ovan kan det antas föreligga en viss osäkerhet hos dem som har att tillämpa PBL:s regler om rivningsavfall om dels hur reglerna ska tolkas, dels ifall Boverkets allmänna råd till ÄPBL i *Boken om lov, tillsyn och kontroll* fortfarande kan användas som ledning och i så fall i vilken utsträckning. Mot bakgrund av denna osäkerhet vore det olyckligt om Boverket valde att inte lämna någon vägledning alls.

Nästa fråga blir då om Boverkets klargörande uttalanden kan lämnas i annan form än genom allmänna råd. Boverket har för avsikt att utfärda en vägledning på myndighetens webbplats *PBL Kunskapsbanken* om vad som gäller i fråga om rivningsavfall. I denna kan Boverket informera om gällande lagstiftning och bland annat hänvisa till förarbetsuttalanden om hur reglerna ska tolkas. Det är dock inte lämpligt att Boverket i denna vägledning inför nya handlingsstyrande normer. Sådana bör i stället ges i form av allmänna råd till de bindande reglerna på området.

Uppgifter om vilka som berörs av de föreslagna allmänna råden

De allmänna råden till PBL:s regler om rivningsavfall berör flera aktörer med anknytning till plan- och byggprocessen.

Byggherrar

Bland dem som berörs av de föreslagna allmänna råden finns de byggherrar som företar antingen rivningar av byggnader eller sådana ombyggnader som innefattar rivningsåtgärder, förutsatt att de nämnda åtgärderna kräver antingen rivningslov eller bygglov enligt PBL eller anmälan enligt PBF. På dessa byggherrar ankommer som regel bland annat att se till att de finns en kontrollplan för arbetena som anger vilket farligt avfall som rivningsåtgärderna kan ge upphov till och hur det farliga avfallet och annat avfall ska tas om hand. Detta kräver att en avfallsinventering sker, vid vilken byggherren ska biträdas av den kontrollansvarige i de fall en sådan finns. De föreslagna allmänna råden klargör för byggherrarna hur PBL:s regler kan uppfyllas i dessa delar.

De byggherrar som utför rivningsåtgärder som inte kräver vare sig rivningslov, bygglov eller anmälan enligt PBF omfattas inte av PBL:s kontrollsystem och berörs därmed inte heller av de föreslagna allmänna råden. Dock måste även dessa byggherrar uppfylla miljöbalkens krav på att avfall hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

Bygg- och rivningsentreprenörer

Även om ansvaret för framtagandet av kontrollplanen och det arbete som föregår detta formellt ligger på byggherrarna kan det antas förekomma i stor utsträckning att detta arbete läggs ut på de bygg- eller rivningsentreprenörer som anlitas för själva arbetet. I den utsträckning så sker kommer även dessa entreprenörer att beröras av de föreslagna allmänna råden.

Kommuner

Kommunernas byggnadsnämnder berörs i stor utsträckning av de föreslagna allmänna råden. Det är byggnadsnämnderna och dess tjänstemän som ska bedöma byggherrarnas förslag till kontrollplaner, i vilka frågan om förekomst och hantering av avfall ska behandlas. De ska även i förekommande fall vid de tekniska samråden tillsammans med byggherrarna och de kontrollansvariga gå igenom hur inventeringen av tänkbart farligt avfall har skett. De föreslagna råden förväntas underlätta för byggnadsnämnderna att uppfylla PBL:s krav.

Om råden leder till att bättre uppgifter om farligt avfall och annat avfall lämnas i kontrollplaner berörs även de kommunala nämnder som har att utöva tillsyn enligt miljöbalken eftersom de får ett förbättrat underlag för sitt tillsynsarbete.

Kontrollansvariga

De föreslagna allmänna råden berör även de kontrollansvariga som ska biträda byggherrarna vid deras inventering av farligt avfall och annat avfall inför upprättandet av kontrollplanen. Även för de kontrollansvariga kan de allmänna råden vara till hjälp i strävan att uppfylla PBL:s krav.

Av 10 kap. 9 § PBL samt punkt 17 i övergångsbestämmelserna till den lagen följer att en kontrollansvarig måste vara certifierad av ett ackrediterat certifieringsorgan. Antalet certifierade kontrollansvariga i Sverige uppgår för närvarande till ca 3 300.

Uppgifter om vilka kostnads- mäs- siga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Allmänt om de allmänna rådens ekonomiska konsekvenser

Genom de allmänna råden inför Boverket inte några nya tvingande handlingsnormer. De tvingande reglerna i fråga om rivningsavfall finns redan idag i 10 kap. PBL och gäller oavsett om Boverket meddelar några allmänna råd om dess tillämpning eller inte.

Det skulle kunna finnas viss möjlighet att beskriva de ekonomiska konsekvenserna av de allmänna råden genom att till exempel ställa byggherrarnas kostnader för att uppfylla det som sägs i råden mot situationen att byggherrarna inte gör det som sägs i råden. Det vore dock inte möjligt att ange i vilken utsträckning dessa kostnader är en följd av de allmänna råden eller av de underliggande lagkraven, eftersom det i dagsläget antas råda oklarhet om hur lagkraven ska tolkas och därmed även om huruvida det som anges i de allmänna råden följer direkt av lagens krav.

Det kan tilläggas att det finns branschriktlinjer som intresseföreningen Kretsloppsrådet har utfärdat för avfallshantering vid byggande och rivning. De nu föreslagna allmänna råden anses inte gå längre än vad dessa riktlinjer anger. För de aktörer i branschen som hittills har valt att följa branschriktlinjerna förutses inte de allmänna råden medföra några tillkommande moment.

Konsekvenser för byggherrar

De allmänna råden underlättar byggherrarnas arbete med utarbetande av kontrollplaner och ingivande av handlingar till byggnadsnämnder efter-

som de ges vägledning om vad de lämpligen bör göra för att uppfylla lagens krav.

Konsekvenser för bygg- och rivningsentreprenörer

De allmänna råden underlättar bygg- och rivningsentreprenörernas arbete i de fall de anlitas av byggherrarna för att utföra inventering av rivningsavfall samt för att ta fram kontrollplaner, eftersom råden ger entreprenörerna vägledning om vad de lämpligen bör göra för att lagens krav ska anses uppfyllda.

Konsekvenser för kommuner

De allmänna råden underlättar kommunernas byggnadsnämnders arbete med granskning av kontrollplaner inför och vid de tekniska samråden eftersom råden ger vägledning om vad de bör kräva för att lagens krav ska anses uppfyllda.

De allmänna råden är framtagna för att utgöra vägledning vid tillämpningen av PBL. I den mån råden leder till att bättre uppgifter om farligt avfall och annat avfall lämnas i kontrollplaner kan dock råden även underlätta för kommunerna vid deras tillsyn enligt miljöbalken.

Konsekvenser för kontrollansvariga

De allmänna råden underlättar de kontrollansvarigas arbete med att biträda byggherrarna vid dess framtagande av kontrollplaner m.m. eftersom de ger vägledning om vad som krävs för att lagens krav ska anses uppfyllda.

Konsekvenser för samhället i övrigt

Genom de allmänna råden blir det tydligare för de ovan nämnda aktörerna vad som krävs i fråga om hantering av rivningsavfall. I den mån några av dessa aktörer hittills har tolkat PBL så att kravnivåerna har varit lägre än vad som följer av de föreslagna allmänna råden kommer råden i praktiken att medföra skärpta regler för hanteringen av rivningsavfall, vilket är miljömässigt fördelaktigt.

Bedömning av om regleringen
överensstämmer med eller går
utöver de skyldigheter som följer
av Sveriges anslutning till Euro-
peiska unionen

De föreslagna allmänna råden bedöms överensstämma med de skyldig-
heter som följer av Sveriges anslutning till EU och går inte utöver dem.

Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av särskilda informationsinsatser

Med hänsyn till den ovan berörda osäkerhet i fråga om tillämpningen av vissa lagrum i PBL som antas föreligga är det önskvärt att de föreslagna allmänna råden börjar gälla så snart som möjligt. Utöver detta har det inte framkommit att några särskilda hänsyn behöver tas i fråga om det datum från och med vilket de allmänna råden ska gälla.

När de allmänna råden börjar gälla kommer det att finnas ett behov av informationsinsatser. Boverket kommer att delta i en tillsynsvägledningskampanj avseende rivningsavfall som Naturvårdsverket kommer att arrangera under hösten 2013. Därutöver kommer Boverket att informera om de allmänna råden genom sedvanliga informationskanaler, såsom på myndighetens webbplats och i nyhetsbrev.

Antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

En redogörelse om vilka som berörs av förslaget återfinns ovan under rubriken *Uppgifter om vilka som berörs av de föreslagna allmänna råden*.

De företag som berörs av förslaget är byggherreföretag, bygg- och rivningsentreprenadföretag samt företag i vilka kontrollansvariga utövar sin verksamhet.

Drygt 13 000 företag är verksamma inom områdena avfallshantering, återvinning, sanering och rivning, och cirka 20 000 företag är verksamma inom byggentreprenadbranschen. Omkring 60 procent av dessa är företag utan anställda, dvs. enmansföretagare.²

² Uppgifterna kommer från Statistiska Centralbyråns data och avser år 2012 för byggentreprenadbranschen och år 2012 avseende de övriga. I uppgifterna för de sistnämnda ingår ingår näringsgrenarna 38.2 Anläggningar för behandling och bortskaffande av avfall, 38.3 Återvinningsanläggningar, 39.0 Anläggningar för sanering, efterbehandling av jord och vatten samt annan verksamhet för föroreningsbekämpning samt 43.1 Rivningsfirmor; firmor för mark- och grundarbeten enligt Standard för svensk näringsgrensindelning 2007 (SNI 2007)

Vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader

Med de föreslagna allmänna råden avser Boverket att ge vägledning för tolkningen av ett antal tvingande regler i 10 kap. PBL. En förväntad effekt av de föreslagna allmänna råden är att det blir tydligare för byggherrarna, de kontrollansvariga och kommunernas tjänstemän vilka kravnivåer som gäller inom de aktuella områdena. Således kommer det att bli lättare för byggherrarna att förstå vad som förväntas av dem för att de ska anses ha uppfyllt kraven i PBL och därmed också vilka krav byggnadsnämnderna kan antas komma att ställa på dem. Det kan i sin tur bidra till smidigare processer och därmed också minskad tidsåtgång och administrativ kostnad för byggherrarna.

Vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Några tillkommande kostnader eller andra konsekvenser till följd av förslaget utöver vad som har berörts ovan kan inte förutses.

I vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Genom de föreslagna allmänna råden undanröjs den osäkerhet som antas råda om vad PBL kräver i fråga om hantering av rivningsavfall m.m. Det blir därigenom mer förutsebart för samtliga företag i branschen och för de aktörer på marknaden som anlitar företagen vilka krav som ställs. Den osäkerhet som antas ha rått kan förmodas ha varit till nackdel för de seriösa aktörerna i branschen som har haft ambitionen att uppfylla gällande regelverk, eftersom de mindre seriösa aktörerna har kunnat utnyttja oklarheterna i regelverket genom att för egen vinning ta alltför lätt på frågorna om hantering av avfall. I den mån de allmänna råden skingrar oklarheterna om kravnivåerna påverkar det företagets konkurrensförhållanden på så sätt att de ambitiösa aktörernas konkurrensnackdel undanröjs.

Hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

I samband med arbetet har Boverket inte noterat att de föreslagna allmänna råden påverkar företag i något annat avseende än vad som redan beskrivits.

REMISS

Om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

Vid utformningen av de föreslagna reglerna har det inte framkommit
något skäl till att ta särskilda hänsyn till små företag.

Övrigt

Regelförenkling

Genom de föreslagna allmänna råden undanröjs föreliggande oklarheter om vilka krav gällande rätt innebär. Det får anses vara fördelaktigt ur regelförenklingssynpunkt.

I vissa avseenden anger de allmänna råden ett antal arbetsmoment som bör utföras för att lagkraven ska anses uppfylla, t.ex. vilka uppgifter som byggherren ska ange i en kontrollplan som avser rivningsåtgärder. I den mån vissa aktörer i branschen tidigare inte har utfört dessa arbetsmoment men till följd av de allmänna råden fortsättningsvis kommer att utföra dessa kan det möjligen ifrågasättas ur regelförenklingssynpunkt. Detta måste dock anses vägas upp av de miljömässiga fördelar i fråga om avfallshantering som de tillkommande arbetsmomenten i så fall medför.

Miljö

Regelverket kring hanteringen av rivningsavfall motiveras av miljöhänsyn. De föreslagna allmänna råden avser att bidra till ökad klarhet i fråga om vilka krav som ställs på avfallshantering och ökad fokusering på dessa frågor. Råden förutses därför få positiva effekter ur miljösynpunkt.

Jämställdhet, barn och personer med funktionsnedsättningar

De föreslagna allmänna råden varken gynnar eller missgynnar barn eller personer med funktionsnedsättningar. Inte heller har de någon effekt i fråga om jämställdheten.

Utkast

Rivningsavfall

Vägledning för rivningsåtgärder som omfattas av plan- och bygglagens kontrollsystem

Remissversion 130603

OBS! Detta är ett tidigt utkast till vägledning med möjlighet att påverka vad Boverket ska lägga fokus på i det fortsatta arbetet. Denna vägledning kommer att publiceras på www.boverket.se i PBL kunskapsbanken, Boverkets webbaserade vägledning för tillämpning av plan- och bygglagen. Den kommer att ligga som en temadel.

Vi vill gärna ha synpunkter på:

- innehåll (fyller vägledningen dina behov av vägledning om rivningsavfall utifrån PBL:s krav, saknas något, vad behöver utvecklas)
- användbarhet (är det lätt att förstå, lätt att använda vägledningen i det dagliga arbetet, vad behöver förtydligas)
- disposition
- språk
- behov av illustrationer (var i texten skulle illustrationer underlätta förståelsen, lämna gärna förslag till illustrationer)
- tips på annat som kan förbättra vägledningen

Ny vägledning om rivningsavfall på PBL kunskapsbanken

Denna vägledning om rivningsavfall, innehållet i denna rapport, kommer att publiceras på www.boverket.se i PBL kunskapsbanken, Boverkets webbaserade vägledning för tillämpning av plan- och bygglagen. Dessa sidor ska ligga under fliken *Teman* i PBL kunskapsbanken och heta *Rivningsavfall*. Rapportens disposition följer upplägget som det är planerat att publiceras på PBL Kunskapsbanken. Flikarna kommer att vara klickbara.

I avsnittet *Allmänt om rivningsåtgärder* beskrivs hur plan- och bygglagens (PBL) kontrollprocess för rivningsåtgärder ser ut. Under de avsnitten *Byggherrar/Entreprenörer*, *Byggnads- och miljöinspektörer* samt *Kontrollansvariga* beskrivs vad de olika aktörerna har för ansvar och uppgifter vid ärenden om rivningsåtgärder. De vanligaste frågorna och svaren finns i ett eget avsnitt. Mer information och tips på länkar hittar du i avsnittet *Lästips*.

För en allmän beskrivning av PBL hänvisas till fliken *Lov och byggande* i PBL kunskapsbanken.

Allmänt om rivningsåtgärder och avfallshantering	Byggherrar/Entreprenörer
Byggnads- och miljöinspektörer	Kontrollansvariga
Frågor och svar	Lästips

Allmänt om rivningsåtgärder och avfallshantering

Många byggarbeten som innefattar rivningsåtgärder kräver antingen rivningslov, bygglov eller anmälan till byggnadsnämnden. Dessa arbeten omfattas då av kontrollsystemet i plan- och bygglagen (2010:900), PBL, vilket normalt innebär krav på bland annat kontrollplan, kontrollansvarig och tekniskt samråd med kommunen. PBL:s bestämmelser om tillsyn och kontroll vid rivningsåtgärder syftar till ett lämpligt omhändertagande av farligt avfall samt till att ge förutsättningar för återanvändning och återvinning av rivningsavfall.

Vägledningens bakgrund och syfte

PBL trädde i kraft år 2011 och innebär bland annat regeländringar i fråga om hantering av avfall vid rivningsåtgärder. Det särskilda kontrollsystem för rivningsåtgärder som fanns i den tidigare gällande plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, avskaffades, och i stället kom sådana åtgärder att omfattas av lagens generella kontrollsystem. Begreppen rivningsanmälan, rivningsplan och kvalitetsansvarig, som förekom i ÄPBL, avskaffades.

Boverket gav år 1995 ut en handbok som bland annat innehöll allmänna råd till bestämmelserna i ÄPBL och som var kopplade till de begrepp som användes i den lagen. Med anledning av de nya reglerna i PBL meddelade Boverket år 2013 nya allmänna råd till de nya reglerna om rivningsavfall i PBL.

Syftet med denna vägledning är att på ett enkelt sätt presentera det nya regelverk som gäller för hantering av rivningsavfall och att undanröja den eventuella osäkerhet om rättsläget som regeländringarna kan ha fört med sig hos dem som ska tillämpa reglerna.

Läsanvisning

I avsnittet *Allmänt om rivningsåtgärder* beskrivs hela PBL-processen för en rivningsåtgärd. Där görs även hänvisningar till andra avsnitt i PBL kunskapsbanken för mer allmänna beskrivningar av byggprocessen. I de andra avsnitten beskrivs kortfattat vad de olika aktörerna har för ansvar och uppgifter. Vanliga frågor och svar finns i ett eget avsnitt. Mer information och tips på länkar hittar du i avsnittet *Lästips*.

Avgränsning

Denna vägledning behandlar PBL i fråga om avfall vid rivningsåtgärder. Avfall som uppkommer vid till exempel nybyggnad, så kallat byggavfall, omfattas inte av PBL:s krav. Därför nämns detta ganska kort med hänvisningar till miljöbalken och Naturvårdsverkets vägledning om bygg- och rivningsavfall utifrån miljöbalken.

Begrepp

I denna vägledning används nedanstående begrepp i följande betydelser. *Rivning*: borttagande av en hel byggnad eller en del av en byggnad, det vill säga även själva stommen.

Rivningsåtgärder: rivning samt även sådana ändringar av byggnader som innebär att vissa delar rivs ut men där byggnadens stomme står kvar.

Rivningsavfall: sådant avfall som uppkommer vid rivningsåtgärder.

Lov och anmälan

Om en byggherre ska genomföra en rivningsåtgärd som omfattas av krav på antingen *lov* (bygglov eller rivningslov) eller *anmälan* omfattas åtgärden av PBL:s krav i fråga om hantering av avfall. Rivningsåtgärder som inte kräver vare sig lov eller anmälan omfattas inte av dessa krav i PBL. Däremot gäller i samtliga fall miljöbalkens krav på miljömässigt godtagbar hantering av avfallet. Se Naturvårdsverkets vägledning om bygg- och rivningsavfall.¹

När krävs det lov eller anmälan vid rivningsåtgärder?

Rivning av byggnad

Begreppet rivning innebär i princip att man helt tar bort hela byggnaden, det vill säga även stommen. En byggnad kan alltså skalas av såväl invändigt som utvändigt utan att åtgärden bedöms som rivning, så länge stommen står kvar. Även om grunden ska finnas kvar och utnyttjas till en ny byggnad, är det ändå fråga om rivning. Det räknas också som rivning när man tar bort endast en del av ett hus, till exempel en veranda.

Rivning kan ibland kräva rivningslov, 9 kap. 10 § PBL. I andra fall krävs i stället anmälan till byggnadsnämnden, 6 kap. 5 § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. Det finns även fall då det vid en rivning varken krävs rivningslov eller anmälan.

Läs mer om i vilka fall rivningslov eller anmälan krävs.²

Ändring av byggnad

Utrivningsarbeten i en byggnad räknas inte som rivning i PBL:s mening utan är ofta att betrakta som ändring av en byggnad.

Ändring av byggnad kan ibland kräva bygglov, 9 kap. 2 § PBL. I andra fall krävs i stället anmälan till byggnadsnämnden, 6 kap. 5 § PBF. Det finns även fall då en ändring av en byggnad varken kräver bygglov eller anmälan.

Läs mer om i vilka fall bygglov eller anmälan krävs.³

Uppgifter i ansökan om lov och i anmälan

En ansökan om rivningslov eller bygglov eller en anmälan till byggnadsnämnden ska vara skriftlig och alltid innehålla uppgifter om fastighetens beteckning, uppgifter om byggherren, den tidpunkt då rivningsarbeten ska påbörjas och uppgifter om den föreslagna kontrollansvarige, 6 kap.

¹ <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning-ammesvis/Avfall/Avfall-bygg--och-rivningsavfall/>

² Länk till: <http://www.boverket.se/Vagledningar/PBL-kunskapsbanken/Lov--byggande/Lov-och-anmalningsplikt/Rivningslov/>.

³ Länk till: <http://www.boverket.se/Vagledningar/PBL-kunskapsbanken/Lov--byggande/Lov-och-anmalningsplikt/Bygglov/Bygglov-for-byggnader/>.

8 § PBF. Den ska även innehålla de ritningar, beskrivningar och andra uppgifter som behövs för prövningen, 9 kap. 21 § PBL.

Av en anmälan enligt 6 kap. 5 § PBF avseende rivning ska det dessutom framgå om det kan antas uppkomma rivningsmaterial som innehåller farligt avfall. Motsvarande krav finns inte för bygglovs- eller rivningslovsansökan. Men det kan vara bra att även i de fallen lämna sådana uppgifter till byggnadsnämnden för en snabbare hantering av ärendet vid det tekniska samrådet.

Kontrollplan

För arbeten som kräver rivningslov, bygglov eller anmälan ska det normalt finnas en kontrollplan. Byggnadsnämnden får i ett enskilt fall besluta att det inte behövs någon kontrollplan, 10 kap. 18 § PBL.

Arbetena får inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked, och i startbeskedet ska byggnadsnämnden bland annat fastställa kontrollplanen. Kontrollplanen är grunden i PBL:s tillsyns- och kontrollsystem. Syftet med att i kontrollplanen ta upp rivningsavfall är att förbättra förutsättningarna för att det farliga avfallet sorteras ut och hanteras på ett miljömässigt godtagbart sätt samt att ta till vara sådant material vid rivningarna som kan användas till materialåtervinning samt minska avfallsmängderna till deponi. Byggherren ska upprätta ett förslag till kontrollplan där bland annat vissa uppgifter om rivningsavfall ska redovisas, men byggnadsnämnden kan komplettera förslaget. Det är byggnadsnämnden som gör bedömningen om det finns förutsättningar för att hantera rivningsavfallet enligt förslaget i kontrollplanen. Förslaget ska behandlas vid det tekniska samrådet som ska hållas hos byggnadsnämnden.

Kontrollplanens innehåll avseende rivningsavfall

En kontrollplan ska bland annat innehålla uppgifter om vilket farligt avfall som rivningsåtgärder kan ge upphov till. För att få fram dessa uppgifter behöver byggherren göra en materialinventering av byggnaden. Om byggherren inte själv har goda kunskaper och erfarenheter inom området bör denne anlita någon som har sådan kompetens för att utföra inventeringen. Inventeringen bör genomföras på plats. Detta samt vilka uppgifter som ska lämnas preciseras närmare i ett allmänt råd nedan:

Allmänt råd till 10 kap. 6 § 5 PBL (BFS 2013:xx)

Allmänt råd

En materialinventering, som görs för att få uppgifter om vilket farligt avfall som rivningsåtgärder kan ge upphov till, bör genomföras genom en inventering på plats i byggnaden om det inte är uppenbart onödigt. Inventeringen bör utföras av någon som har god kunskap och erfarenhet inom området. Den bör inte ske tidigare än tre år före den tidpunkt då kontrollplanen inges till byggnadsnämnden.

I kontrollplanen bör det anges vilket material som vid rivningsåtgärderna kan ge upphov till farligt avfall, bedömd mängd

eller omfattning för varje avfallsslag samt var i byggnaden dessa material finns.

Som avfallsslag räknas de olika typer av avfall som anges i bilaga 4 till avfallsförordningen (2011:927). I avfallsförordningen anges även vad som utgör farligt avfall.

En kontrollplan ska även innehålla uppgifter om hur farligt avfall och annat avfall ska tas om hand. Vilka uppgifter som ska lämnas preciseras närmare i ett allmänt råd nedan:

Allmänt råd till 10 kap. 6 § 6 PBL (BFS 2013:xx)

Allmänt råd

I kontrollplanen bör, i relevanta delar, anges följande:

- I vilka avfallsslag farligt avfall kommer att sorteras.
- I vilka avfallsslag annat avfall kommer att sorteras.
- I vilken utsträckning sorteringen kommer att ske genom källsortering på arbetsplatsen respektive genom eftersortering.
- Hur de olika avfallsslagen kommer att hanteras, dvs. om de ska bli föremål för materialåtervinning, energiutvinning eller deponering.
- Om särskilda skyddsåtgärder behöver iakttas vid rivningsåtgärderna med hänsyn till risk för skador på människor, djur eller växter, t.ex. vid hantering av material som innehåller asbest eller PCB.
- Om särskilda skyddsåtgärder behöver vidtas för att avlägsna och oskadliggöra virkesförstörande insekter, annan ohyra eller hussvamp.

Att tänka på

När det gäller vilka krav som kan ställas i kontrollplanen måste en avvägning ske mellan det allmännas intresse av en så god hantering av rivningsmaterialet som möjligt och kostnaden för byggherren. Detta medför inte någon skillnad i fråga om kravet på en godtagbar hantering av farligt avfall. Ansvaret för detta har byggherren, oavsett kostnaden. Ett från resurshushållningssynpunkt bättre omhändertagande av rivningsmaterial kan dock medföra ökade kostnader för byggherren, även om det sorterade materialet har ett visst ekonomiskt värde. Denna kostnad måste vägas mot den önskade effekten. Blir kostnaden för hög måste ambitionsnivån sänkas något. Det är med dessa utgångspunkter och med beaktande av det enskilda projektets art och omfattning som byggnadsnämnden har att ta ställning till kontrollplanens innehåll.

Naturvårdsverkets vägledning om avfallshantering

Här följer ett utdrag ur Naturvårdsverkets webbaserade vägledning Bygg- och rivningsavfall. Vägledningen kan användas vid bedömning av byggherrens redovisning av avfallshanteringen.

”Sortering av rivningsavfallet ska normalt ske på plats. I undantagsfall kan central sortering i efterhand accepteras. Sortering

vid källan minskar nedsmutsning och förorening av restprodukter som kan återanvändas. Det underlättar också återanvändning och återvinning. - - - Den mest grundläggande sorteringen är följande:

1. farligt avfall
2. material som kan användas igen (kan återanvändas)
3. material som kan bli nytt material (kan materialåtervinnas)
4. material som kan förbrännas med energiutnyttjande (kan energiåtervinnas) – avfall till förbränning
5. material som inte kan återanvändas eller återvinnas – avfall till deponi

Olika slag av farligt avfall ska hållas åtskilda från varandra, vilket gör att det farliga avfallet ofta behöver sorteras i flera olika fraktioner. På motsvarande sätt kan det behövas fler fraktioner även bland övriga avfallsslag för att optimera återvinningsmöjligheterna.”

Regler om farligt avfall

Eftersom reglerna om kontrollplan skiljer mellan farligt avfall och annat avfall är det viktigt att kunna avgöra vad som är farligt avfall. I avfallsförordningen (2011:927) finns regler om vad som utgör farligt avfall. Närmare upplysningar finns även i Naturvårdsverkets vägledning *Klassning av farligt avfall*.⁴

Avfallsförordningen innehåller även regler om hur olika slags avfall ska hanteras och i vilken utsträckning de ska hållas skilda från varandra.

I Arbetsmiljöverkets regelverk finns bestämmelser och vägledning som är tillämpliga vid rivning, bland annat vid asbestsanering, och om arbetsmiljöfrågor vid byggnads- och anläggningsarbete.

När PCB förekommer vid rivning av byggnad gäller särskilda bestämmelser enligt förordningen (2007:19) om PCB m.m.

En särskild bestämmelse om hanteringen av avfall som utgörs av kylskåp och frysar finns i 48 § förordningen (2007:846) om fluorerande växthusgaser och ozonnedbrytande ämnen.

Kontrollansvarig

I ansökan om lov eller i anmälan till byggnadsnämnden ska byggherren lämna förslag på vem eller vilka som ska vara kontrollansvariga. Olika kontrollansvariga kan utses för skilda delar av ett rivningsprojekt. Om flera kontrollansvariga utses, ska byggherren se till att någon av dem samordnar de kontrollansvarigas uppgifter.

Den kontrollansvarige måste vara certifierad av ett ackrediterat certifieringsorgan.

Den kontrollansvarige ska biträda byggherren med att upprätta en kontrollplan och därefter, i den utsträckning det följer av kontrollplanen, se till att planen följs. I fråga om rivningsavfall gäller dessutom att den kontrollansvarige ska biträda byggherren vid inventeringen av farligt avfall. Detta kan ske antingen genom att den kontrollansvarige är

⁴ <http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/avfall/klassificering/farligt-avfall-klassificering-20130213.pdf>

närvarande vid inventeringen på plats i byggnaden eller på annat sätt, till exempel genom att ge råd och anvisningar. Den kontrollansvarige ska ta ställning till på vilket sätt han eller hon ska biträda enligt en precisering i ett allmänt råd nedan:

Allmänt råd till 10 kap. 11 § 1 PBL (BFS 2013:xx)

Allmänt råd

I de fall inventeringen av farligt avfall och annat avfall sker genom inventering på plats i byggnaden bör den kontrollansvarige ta ställning till om han eller hon behöver närvara vid denna. Om den kontrollansvarige bedömer att den fysiska inventeringen i byggnaden kommer att utföras av en person med god kunskap och erfarenhet inom området behöver den kontrollansvarige inte delta.

Tekniskt samråd

När ett lov har beviljats eller en anmälan har gjorts hålls normalt ett tekniskt samråd hos byggnadsnämnden. Då går man bland annat igenom hur arbetet ska planeras och organiseras, förslaget till kontrollplan och handlingarna i övrigt.

Läs mer om tekniskt samråd i allmänhet.⁵

Vid tekniskt samråd om rivningsåtgärder ska man bland annat gå igenom hur förekomsten av tänkbart farligt avfall har inventerats. Man bör även gå igenom vem som har gjort inventeringen.

Senast vid det tekniska samrådet ska byggherren lämna vissa tekniska handlingar till byggnadsnämnden. Dessa handlingar bör innehålla uppgifter som underlättar byggnadsnämndens bedömning av om uppgifterna i förslaget till kontrollplanen om förekomst av farligt avfall är rimliga. De uppgifter som byggherren bör lämna preciseras närmare i ett allmänt råd nedan:

Allmänt råd till 10 kap. 18 § första stycket 2 PBL (BFS 2013:xx)

Allmänt råd

Av de tekniska handlingar som lämnas till byggnadsnämnden och som avser rivningsåtgärder bör, i relevanta delar, framgå

- byggnadstyp och dess storlek, läge och ålder,
- huvudsaklig nuvarande och tidigare användning,
- tillbyggnader, andra utförda större underhålls- eller reparationsåtgärder med materialbyte samt
- byggnadens grundläggning och bärande konstruktion i övrigt.

De tekniska handlingarna bör i tillräcklig utsträckning kompletteras med ritningar eller fotografier.

Dokumentation från sådan inventering som har utgjort underlag för kontrollplanen och som anger förekomst av farligt avfall samt annat avfall bör lämnas till byggnadsnämnden tillsammans med kontrollplanen. Resultaten av provningar och analyser som har gjorts bör redovisas.

⁵ <http://www.boverket.se/Vagledning/PBL-kunskapsbanken/Lov--byggande/Byggprocessen/Tekniskt-samrad/>

Tips

- Det kan vara lämpligt att lämna de uppgifter som nämns i det allmänna rådet ovan redan vid ansökan om lov eller anmälan så att byggnadsnämnden kan förbereda ärendet inför tekniskt samråd, bland annat om kontakt med miljöinspektör behövs.

När det tekniska samrådet har hållits kan byggnadsnämnden meddela ett startbesked. I startbeskedet fastställer byggnadsnämnden bland annat den kontrollplan som ska gälla för arbetena. Genom startbeskedet godkänner byggnadsnämnden även att den lov- eller anmälningspliktiga åtgärden får påbörjas.

Regler om tekniskt samråd och startbesked finns i 10 kap. 14–25 §§ PBL.

Om byggnadsnämnden finner att det inte finns förutsättningar för att meddela startbesked kan nämnden i stället besluta att vägra startbesked. Ett sådant beslut kan överklagas av byggherren.

Slutsamråd och slutbesked

När rivningsåtgärderna är utförda ska byggnadsnämnden kalla till ett slutsamråd om det inte är uppenbart obehövligt. Till slutsamrådet ska bland andra byggherren och den kontrollansvarige kallas. Vid slutsamrådet går man bland annat igenom hur kontrollplanen har följts, till exempel vad som sägs där om avfallshantering, samt om det finns förutsättningar för byggnadsnämnden att meddela ett slutbesked. Ett slutbesked är byggnadsnämndens godkännande av de utförda åtgärderna. Regler om slutsamråd och slutbesked finns i 10 kap. 30–37 §§ PBL.

Om byggnadsnämnden kommer fram till att byggherren inte har uppfyllt alla krav, till exempel att kontrollplanen inte har följts, kan nämnden besluta att vägra meddela slutbesked. Ett sådant beslut kan överklagas.

Byggnads- och miljöinspektörer

För en beskrivning av den allmänna handlägningsprocessen för lov och anmälan hänvisar vi till fliken Lov och byggande i PBL kunskapsbanken.

För en beskrivning av hela processen för kontroll av avfallshantering vid rivningsåtgärder enligt PBL, se avsnittet *Allmänt om rivningsåtgärder och avfallshantering* i denna vägledning.

Här följer en beskrivning av byggnadsinspektörens uppgifter att hantera vid handläggning av rivningsåtgärder som omfattas av krav på bygglov, rivningslov eller anmälan.

Hantering av lov eller anmälan

En ansökan om rivningslov eller bygglov eller en anmälan till byggnadsnämnden ska vara skriftlig och alltid innehålla uppgifter om följande (6 kap. 8 § PBF):

- fastighetens beteckning,
- byggherrens personuppgifter eller motsvarande,
- den tidpunkt då rivningsarbetena ska påbörjas och
- den föreslagna kontrollansvariges personuppgifter eller motsvarande.

Ansökan eller anmälan ska även innehålla de ritningar, beskrivningar och andra uppgifter som behövs för prövningen (9 kap. 21 § PBL). En anmälan ska dessutom innehålla uppgifter om det antas uppkomma rivningsmaterial som innehåller farligt avfall (6 kap. 5 § PBF).

Motsvarande krav finns inte för bygglovs- eller rivningslovsansökan.

Tips

- Det kan vara bra att informera byggherren om att det är lämpligt att även i bygglovs- eller rivningslovsansökningar lämna uppgifter om det vid arbetena kan antas uppkomma rivningsmaterial som innehåller farligt avfall. Detta kan underlätta en smidigare hantering av ärendet framöver, bland annat inför det tekniska samrådet.
- Det kan också vara bra att informera byggherren om att den kontrollansvarige numera ska biträda byggherren vid inventeringen av farligt avfall och annat avfall.
- Om byggnadsinspektörerna får uppgifter om att det kan antas uppkomma farligt avfall vid en rivningsåtgärd, kan det vara lämpligt att tidigt kontakta någon av kommunens miljöinspektörer, eller motsvarande, för ärenden som kan behöva särskild uppmärksamhet (tillsyn). Ansvaret för frågor om rivningsavfall är delat mellan byggnadsinspektörer (enligt PBL) och miljöinspektörer (enligt miljöbalken). Se även Naturvårdsverkets vägledning om bygg- och rivningsavfall utifrån miljöbalkens krav.

Tekniskt samråd

Det är byggnadsnämnden som kallar till tekniskt samråd där bland annat kontrollplanen går igenom. Om byggherren ska genomföra en rivningsåtgärd som är lov- eller anmälningspliktig måste denne i normalfallet lämna in en kontrollplan där det framgår vilket farligt avfall som rivningsåtgärden kan ge upphov till samt hur det farliga avfallet respektive annat avfall ska tas om hand.

Vid tekniskt samråd om rivningsåtgärder ska man gå igenom förekomst av tänkbart farligt avfall. De tekniska handlingarna som byggherren ska lämna senast vid det tekniska samrådet bör innehålla uppgifter som underlättar byggnadsnämndens bedömning om uppgifterna om förekomst av farligt avfall är rimliga. De uppgifter som byggherren bör lämna preciseras närmare i följande allmänna råd:

Allmänt råd till 10 kap. 18 § första stycket 2 PBL (BFS 2013:xx)

Allmänt råd

Av de tekniska handlingar som lämnas till byggnadsnämnden och som avser rivningsåtgärder bör, i relevanta delar, framgå

- byggnadstyp och dess storlek, läge och ålder,
- huvudsaklig nuvarande och tidigare användning,
- tillbyggnader, andra utförda större underhålls- eller reparationsåtgärder med materialbyte samt
- byggnadens grundläggning och bärande konstruktion i övrigt.

De tekniska handlingarna bör i tillräcklig utsträckning kompletteras med ritningar eller fotografier.

Dokumentation från sådan inventering som har utgjort underlag för kontrollplanen och som anger förekomst av farligt avfall samt annat avfall bör lämnas till byggnadsnämnden tillsammans med kontrollplanen. Resultaten av provningar och analyser som har gjorts bör redovisas.

En kontrollplan ska bland annat innehålla uppgifter om vilket farligt avfall som rivningsåtgärder kan ge upphov till. För att kunna få dessa uppgifter ska byggherren göra en materialinventering, antingen på egen hand om kunskap finns eller genom att anlita någon som är kunnig på området. Vid det tekniska samrådet ska man gå igenom hur inventeringen gått till. Hur inventeringen ska genomföras och vilka uppgifter som ska lämnas preciseras närmare i allmänt råd nedan:

Allmänt råd till 10 kap. 6 § 5 PBL (BFS 2013:xx)

Allmänt råd

En materialinventering, som görs för att få uppgifter om vilket farligt avfall som rivningsåtgärder kan ge upphov till, bör genomföras genom en inventering på plats i byggnaden om det inte är uppenbart onödigt. Inventeringen bör utföras av någon som har god kunskap och erfarenhet inom området. Den bör inte ske tidigare än tre år före den tidpunkt då kontrollplanen inges till byggnadsnämnden.

I kontrollplanen bör det anges vilket material som vid rivningsåtgärderna kan ge upphov till farligt avfall, bedömd mängd

eller omfattning för varje avfallsslag samt var i byggnaden dessa material finns.

Som avfallsslag räknas de olika typer av avfall som anges i bilaga 4 till avfallsförordningen (2011:927). I avfallsförordningen anges även vad som utgör farligt avfall.

Vad bör byggnadsnämnden vara särskilt uppmärksam på när det gäller rivningsåtgärder? Särskilt fokus bör ligga på att det farliga avfallet sorteras ut vid källan och hanteras på rätt sätt. Olika kategorier av farligt avfall får i regel inte blandas. Det är även viktigt att se till att byggherren planerar för en miljömässigt godtagbar hantering av övriga avfallsslag.

En kontrollplan ska även innehålla uppgifter om hur farligt avfall och annat avfall ska tas om hand. Till stöd för hantering av ärendet när det gäller vilka uppgifter som byggherren bör lämna i kontrollplanen finns följande allmänna råd:

Allmänt råd till 10 kap. 6 § 6 PBL (BFS 2013:xx)

Allmänt råd

I kontrollplanen bör, i relevanta delar, anges följande:

- vilka avfallsslag farligt avfall kommer att sorteras.
- vilka avfallsslag annat avfall kommer att sorteras.
- vilken utsträckning sorteringen kommer att ske genom källsortering på arbetsplatsen respektive genom eftersortering.
- Hur de olika avfallsslagen kommer att hanteras, dvs. om de ska bli föremål för materialåtervinning, energiutvinning eller deponering.
- Om särskilda skyddsåtgärder behöver iakttas vid rivningsåtgärderna med hänsyn till risk för skador på människor, djur eller växter, t.ex. vid hantering av material som innehåller asbest eller PCB.
- Om särskilda skyddsåtgärder behöver vidtas för att avlägsna och oskadliggöra virkesförstörande insekter, annan ohyra eller hussvamp.

Att tänka på

När det gäller vilka krav som kan ställas i kontrollplanen måste en avvägning ske mellan det allmännas intresse av en så god hantering av rivningsmaterialet som möjligt och kostnaden för byggherren. Detta medför inte någon skillnad i fråga om kravet på en godtagbar hantering av farligt avfall. Ansvaret för detta har byggherren, oavsett kostnaden. Ett från resurshushållningssynpunkt bättre omhändertagande av rivningsmaterial kan dock medföra ökade kostnader för byggherren, även om det sorterade materialet har ett visst ekonomiskt värde. Denna kostnad måste vägas mot den önskade effekten. Blir kostnaden för hög måste ambitionsnivån sänkas något. Det är med dessa utgångspunkter och med beaktande av det enskilda projektets art och omfattning som byggnadsnämnden har att ta ställning till kontrollplanens innehåll.

Naturvårdsverkets vägledning om avfallshantering

Här följer ett utdrag ur Naturvårdsverkets webbaserade vägledning Bygg- och rivningsavfall. Vägledningen kan användas vid bedömning av byggherrens redovisning av avfallshanteringen.

”Sortering av rivningsavfallet ska normalt ske på plats. I undantagsfall kan central sortering i efterhand accepteras. Sortering vid källan minskar nedsmutsning och förorening av restprodukter som kan återanvändas. Det underlättar också återanvändning och återvinning. - - - Den mest grundläggande sorteringen är följande:

1. farligt avfall
2. material som kan användas igen (kan återanvändas)
3. material som kan bli nytt material (kan materialåtervinnas)
4. material som kan förbrännas med energiutnyttjande (kan energiåtervinnas) – avfall till förbränning
5. material som inte kan återanvändas eller återvinnas – avfall till deponi

Olika slag av farligt avfall ska hållas åtskilda från varandra, vilket gör att det farliga avfallet ofta behöver sorteras i flera olika fraktioner. På motsvarande sätt kan det behövas fler fraktioner även bland övriga avfallsslag för att optimera återvinningsmöjligheterna.”

Kontrollplanen fastställs av byggnadsnämnden då beslut om startbesked fattas. Detta beslut kan överklagas av sökanden.

Genomgång av handlingarna

Här följer några exempel på frågor som kan tas upp i det tekniska samrådet.

- För att byggherren ska kunna lämna uppgifter om eventuell uppkomst av farligt avfall behöver en materialinventering genomföras av någon som har god kunskap och erfarenhet inom området. Viktigt är då att följa upp hur inventeringen gått till. Har den gjorts på plats i byggnaden eller är det en schablonmässig inventering? Den bör vara specifik för just det objektet, det vill säga på plats. Vem har man anlitat för inventeringen? Har den personen rätt kompetens? Här kanske kommunens miljöinspektörers kompetens behövs för att göra bedömningen.
- Hur kommer avfallet att hanteras? Gå igenom beskrivningen i kontrollplanen och bedöm om det blir en säker hantering av det farliga avfallet. Hur kommer annat avfall än farligt avfall att hanteras? Behöver kommunens miljöinspektörer anlitas för att bedöma om det är en miljömässigt bra hantering?
- Behöver kontrollplanen kompletteras?

Byggherrar

För en fullständig beskrivning av den allmänna processen för lov och byggande hänvisar vi till fliken Lov och byggande i PBL Kunskapsbanken.

För en beskrivning av processen för kontroll av avfallshantering vid rivningsåtgärder enligt PBL, se avsnittet *Allmänt om rivningsåtgärder och avfallshantering*.

Här följer en beskrivning av vilket ansvar du som byggherre har vid rivningsåtgärder som omfattas av krav på bygglov, rivningslov eller anmälan.

Den som för egen räkning utför eller låter utföra rivningsåtgärder (byggherren) ska se till att arbetena utförs enligt bestämmelserna i PBL och enligt beslut i bygglov eller rivningslov. Kontroll och provning ska utföras i tillräcklig omfattning. Som byggherre har du ansvar för att lagens krav uppfylls även om du har anlitat en entreprenör för vissa uppgifter.

Lov eller anmälan

För sådana arbeten som inte kräver bygglov eller rivningslov men däremot anmälan till byggnadsnämnden, ska du redan i denna anmälan lämna uppgifter om det kan antas uppkomma rivningsmaterial som innehåller farligt avfall. Det kan vara lämpligt att lämna sådana uppgifter i lovansökan för ärenden som kräver bygglov eller rivningslov, även om inte PBL uttryckligen kräver det. Det kan underlätta vid handläggning av ärendet.

Vad ska en kontrollplan innehålla vid rivningsåtgärder?

För ärenden som kräver anmälan eller lov måste du som byggherre i normalfallet lämna en kontrollplan där du redogör för bland annat förväntad uppkomst av farligt avfall samt hanteringen av det farliga avfallet och övrigt avfall. Det kan vara en god idé att kontakta en miljöinspektör i kommunen för information om lämplig avfallshantering. Det farliga avfallet måste sorteras ut vid källan och får i regel inte blandas med annat farligt avfall eller övriga avfallsfraktioner. För att kunna veta var det farliga avfallet finns i byggnaden bör en materialinventering göras på plats i byggnaden där rivningsåtgärder planeras. Om du inte själv har god kunskap och erfarenhet av sådana inventeringar bör du anlita någon som har sådan kompetens.

Se även Naturvårdsverkets vägledning om bygg- och rivningsavfall utifrån miljöbalkens krav. Ytterligare vägledning kan du få från Kretsloppsrådet riktlinjer för avfallshantering.

Du måste som regel ha en kontrollansvarig som kontrollerar de arbeten som utförs. Endast den som är certifierad av ett certifieringsorgan får vara kontrollansvarig. På Boverkets webbplats finns en förteckning över certifierade kontrollansvariga.

Den kontrollansvarige ska biträda vid inventeringen av farligt avfall och annat avfall. Det är upp till den kontrollansvarige att bedöma på vilket sätt han eller hon ska biträda vid inventeringen. Det kan vara genom granskning av dokument eller genom att den kontrollansvarige följer med på materialinventeringen på plats i byggnaden.

Uppgifter i kontrollplanen

I kontrollplanen ska du bland annat ange följande:

- vilket farligt avfall som rivningsåtgärderna kan ge upphov till.
- hur farligt avfall och annat avfall ska tas om hand.

I kontrollplanen bör, i relevanta delar, anges även följande:

- Vilket material som kan ge upphov till farligt avfall vid rivningsåtgärderna.
- Var i byggnaden dessa material finns.
- Bedömd mängd eller omfattning av olika slags farligt avfall som kan uppkomma.
- I vilka avfallsslag farligt avfall kommer att sorteras.
- I vilka avfallsslag annat avfall kommer att sorteras.
- I vilken utsträckning sorteringen kommer att ske genom källsortering på arbetsplatsen respektive genom eftersortering.
- Hur de olika avfallsslagen kommer att hanteras, det vill säga om de ska bli föremål för materialåtervinning, energiutvinning eller deponering.
- Om särskilda skyddsåtgärder behöver iakttas vid rivningsåtgärderna med hänsyn till risk för skador på människor, djur eller växter, till exempel vid hantering av material som innehåller asbest eller PCB.
- Om särskilda skyddsåtgärder behöver vidtas för att avlägsna och oskadliggöra virkesförstörande insekter, annan ohyra eller hussvamp.

Regler om farligt avfall

Eftersom reglerna om kontrollplan skiljer mellan farligt avfall och annat avfall är det viktigt att kunna avgöra vad som är farligt avfall. I avfallsförordningen (2011:927) finns regler om vad som utgör farligt avfall. Närmare upplysningar finns även i Naturvårdsverkets vägledning *Klassning av farligt avfall*.⁶

Avfallsförordningen innehåller även regler om hur olika slags avfall ska hanteras och i vilken utsträckning de ska hållas skilda från varandra.

I Arbetsmiljöverkets regelverk finns bestämmelser och vägledning som är tillämpliga vid rivning, bland annat vid asbestsanering, och om arbetsmiljöfrågor vid byggnads- och anläggningsarbete.

⁶ <http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/avfall/klassificering/farligt-avfall-klassificering-20130213.pdf>

När PCB förekommer vid rivning av byggnad gäller särskilda bestämmelser enligt förordningen (2007:19) om PCB m.m.

En särskild bestämmelse om hanteringen av avfall som utgörs av kylskåp och frysar finns i 48 § förordningen (2007:846) om fluorerande växthusgaser och ozonnedbrytande ämnen.

Hur ska övrigt avfall hanteras?

Vad bör du sträva efter för en miljömässigt godtagbar avfallshantering? Sortering av rivningsavfallet ska normalt ske på plats. I undantagsfall kan central sortering i efterhand accepteras. Sortering vid källan minskar nedsmutsning och förorening av restprodukter som kan återanvändas. Det underlättar och återanvändning och återvinning. Den mest grundläggande sorteringen är följande:

1. farligt avfall
 2. material som kan användas igen (återanvändning)
 3. material som kan bli nytt material (materialåtervinning)
 4. material som kan förbrännas med energiutnyttjande (energiåtervinning)
 5. material som inte kan återanvändas eller återvinnas – avfall till deponi
- Olika slag av farligt avfall ska hållas åtskilda från varandra, vilket gör att det farliga avfallet ofta behöver sorteras i flera olika avfallsslag. På motsvarande sätt kan det behövas uppdelning på flera avfallsslag även för annat avfall för att optimera återvinningsmöjligheterna.

Byggnadsnämnden får förbjuda att rivningsåtgärderna fortsätter, bland annat om du i något väsentligt avseende avviker från en kontrollplan. Rivningen får i sådant fall inte fortsätta förrän byggherren visar att det finns förutsättning för att planen kommer att följas. Är det uppenbart att ett arbete eller en åtgärd utförs på ett sådant sätt att det kan medföra fara för människors liv eller hälsa, får nämnden förbjuda att arbetet eller åtgärden fortsätts.

Kontrollansvariga

För en fullständig beskrivning av den allmänna processen för lov och byggande samt den kontrollansvariges ansvar hänvisar vi till fliken Lov och byggande i PBL kunskapsbanken.

För en beskrivning av processen för kontroll av avfallshantering vid rivningsåtgärder enligt PBL, se avsnittet *Allmänt om rivningsåtgärder och avfallshantering*.

Här följer en beskrivning av vilket ansvar som, i fråga om rivningsavfall, vilar på kontrollansvariga för sådana rivningsåtgärder som omfattas av krav på bygglov, rivningslov eller anmälan.

Den kontrollansvarige ska biträda byggherren vid upprättande av kontrollplanen. Kontrollplanen ska innehålla uppgifter dels om vilket farligt avfall som rivningsåtgärder kan ge upphov till, dels hur farligt avfall och annat avfall ska tas om hand. Närmare vägledning om vad kontrollplanen i dessa delar ska innehålla finns i följande allmänna råd.

Allmänt råd till 10 kap. 6 § 5 PBL (BFS 2013:xx)

Allmänt råd

En materialinventering, som görs för att få uppgifter om vilket farligt avfall som rivningsåtgärder kan ge upphov till, bör genomföras genom en inventering på plats i byggnaden om det inte är uppenbart onödigt. Inventeringen bör utföras av någon som har god kunskap och erfarenhet inom området. Den bör inte ske tidigare än tre år före den tidpunkt då kontrollplanen inges till byggnadsnämnden.

I kontrollplanen bör det anges vilket material som vid rivningsåtgärder kan ge upphov till farligt avfall, bedömd mängd eller omfattning för varje avfallsslag samt var i byggnaden dessa material finns.

Som avfallsslag räknas de olika typer av avfall som anges i bilaga 4 till avfallsförordningen (2011:927). I avfallsförordningen anges även vad som utgör farligt avfall.

Allmänt råd till 10 kap. 6 § 6 PBL (BFS 2013:xx)

Allmänt råd

I kontrollplanen bör, i relevanta delar, anges följande:

- I vilka avfallsslag farligt avfall kommer att sorteras.
- I vilka avfallsslag annat avfall kommer att sorteras.
- I vilken utsträckning sorteringen kommer att ske genom källsortering på arbetsplatsen respektive genom eftersortering.
- Hur de olika avfallsslagen kommer att hanteras, dvs. om de ska bli föremål för materialåtervinning, energiutvinning eller deponering.
- Om särskilda skyddsåtgärder behöver iakttas vid rivningsåtgärder med hänsyn till risk för skador på människor, djur eller växter, t.ex. vid hantering av material som innehåller asbest eller PCB.

- Om särskilda skyddsåtgärder behöver vidtas för att avlägsna och oskadliggöra virkesförstörande insekter, annan ohyra eller hussvamp.

Vid rivningsåtgärder ska den kontrollansvarige dessutom biträda byggherren vid inventeringen av farligt avfall och annat avfall. Den inventering som ska göras inför upprättandet av kontrollplanen bör normalt ske i form av en inventering på plats i den aktuella byggnaden. Inventeringen bör utföras av någon som har god kunskap och erfarenhet inom området. Den kontrollansvarige bör ta ställning till på vad sätt han eller hon ska biträda vid inventeringen, särskilt om han eller hon behöver närvara vid inventering på plats. Om den kontrollansvarige bedömer att inventeringen utförs av någon med tillräcklig kompetens är det inte nödvändigt att även den kontrollansvarige är närvarande. Den kontrollansvariges ansvar i detta avseende behandlas i följande allmänna råd.

Allmänt råd till 10 kap. 11 § 1 PBL (BFS 2013:xx)

Allmänt råd

I de fall inventeringen av farligt avfall och annat avfall sker genom inventering på plats i byggnaden bör den kontrollansvarige ta ställning till om han eller hon behöver närvara vid denna. Om den kontrollansvarige bedömer att den fysiska inventeringen i byggnaden kommer att utföras av en person med god kunskap och erfarenhet inom området behöver den kontrollansvarige inte delta.

Tips

- Viktigt i den kontrollansvariges arbete är att ha fokus på att det farliga avfallet blir utsorterat. Det är även viktigt att annat avfall än farligt avfall hanteras på bästa sätt ur miljösynpunkt. Det är lämpligt att i mesta möjliga mån källsortera på plats.
- Det kan vara lämpligt att byggherren eller den kontrollansvarige samråder med miljöförvaltningen i kommunen för bästa möjliga avfallshantering.

Den kontrollansvarige ska vara närvarande vid det tekniska samråd som normalt hålls hos byggnadsnämnden (10 kap. 11 § 4 PBL). Vid det samrådet ska man bland annat gå igenom hur förekomsten av tänkbart farligt avfall har inventerats (10 kap. 19 § 3 PBL).

Efter det att rivningsåtgärderna har slutförts ska den kontrollansvarige avge ett utlåtande till byggherren och byggnadsnämnden som underlag för byggnadsnämndens slutbesked. Byggnadsnämnden ska normalt hålla ett slutsamråd, och till detta ska den kontrollansvarige kallas. Vid slutsamrådet ska man bland annat gå igenom hur kontrollplanen har följts, till exempel i fråga om avfallshantering. Även den kontrollansvariges utlåtande ska gås igenom (10 kap. 31–32 §§ PBL).